

ธรรมาภิบาลในการประเมินผลการปฏิบัติราชการ ศึกษาสถาบันวิจัยเกษตรวิศวกรรม กรมวิชาการเกษตร*

สมศรี อุทัยธรรม**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติราชการ ศึกษาสถาบันวิจัยเกษตรวิศวกรรม กรมวิชาการเกษตร โดยใช้วิธีวิจัยเอกสาร และวิธีวิจัยสนาม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 6 คน ผลการวิจัยพบว่าข้าราชการทุกระดับทราบว่ามี การนำหลักธรรมาภิบาลแต่ละด้านมาใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติราชการ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่ ก.พ. กำหนด ปัญหาและอุปสรรค คือ ผู้ปฏิบัติราชการทุกระดับไม่ ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ขาดความซื่อสัตย์ ซื่อตรงในการปฏิบัติงาน จึงทำให้การปฏิบัติงาน ทุกด้านขาดประสิทธิภาพข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารควรกำหนดกฎ ระเบียบและวินัยการ ปฏิบัติงานให้มากขึ้น และประพุดิตคนให้เป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพและเกิด ประโยชน์สูงสุด

คำสำคัญ : ธรรมาภิบาลในการประเมินผลการปฏิบัติราชการ

บทนำ

หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) หรือหลักธรรมาภิบาล ปัจจุบันเป็นอีกแนวคิดที่สร้างขึ้นมาเพื่อแก้ไขเยียวยาปัญหาในการจัดการองค์การ มีการบัญญัติ หลักเกณฑ์ของหลักธรรมาภิบาลไว้ในพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหาร กิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2542 โดยมุ่งหวังให้เกิดการปฏิรูประบบราชการเพื่อให้การปฏิบัติ งานของส่วนราชการตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งนำแนวคิด นี้ไปประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการภายในองค์การ เพื่อการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพสู่ ประชาชน มุ่งให้เกิดความเป็นอิสระในการบริหารงาน ลดการควบคุมปฏิบัติงานได้บรรลุตาม เป้าหมาย มีการกำหนดบทบาทขององค์การอย่างชัดเจน พร้อมทั้งจะถูกตรวจสอบ ผู้วิจัยจึงมี

*บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระเรื่อง ธรรมาภิบาลในการประเมินผลการปฏิบัติราชการ ศึกษาสถาบันวิจัยเกษตรวิศวกรรม กรมวิชาการเกษตร

**นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ความสนใจศึกษาธรรมชาติในการประเมินผลการปฏิบัติราชการ ศึกษาสถาบันวิจัยเกษตรวิศวกรรม กรมวิชาการเกษตร

วัตถุประสงค์ของการทำวิจัย

เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการนำหลักธรรมชาติในการประเมินผลการปฏิบัติราชการ ศึกษาสถาบันวิจัยเกษตรวิศวกรรม กรมวิชาการเกษตร

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์การนำหลักธรรมชาติมาใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติราชการของสถาบันวิจัยเกษตรวิศวกรรม กรมวิชาการเกษตร โดยใช้

1. ข้อมูลทุติยภูมิ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจากแหล่งข้อมูลเอกสาร วารสาร หนังสือ รายงานจากส่วนราชการ ภาคเอกชนรวมถึงงานวิจัย
2. ข้อมูลปฐมภูมิ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากแหล่งข้อมูลด้านบุคคล ผู้ให้ข้อมูลต้องเป็นข้าราชการระดับผู้บริหารและข้าราชการระดับผู้ปฏิบัติการของสถาบันวิจัยเกษตรวิศวกรรม กรมวิชาการเกษตร

ขอบเขตด้านประชากร

ดำเนินการศึกษาวิจัยเฉพาะข้าราชการสำนักวิจัยเกษตรวิศวกรรม กรมวิชาการเกษตร

ขอบเขตระยะเวลา

ดำเนินการศึกษาวิจัย เริ่มตั้งแต่เดือนธันวาคม 2555 - กุมภาพันธ์ 2556

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ และสามารถนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการนำหลักธรรมชาติมาใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติราชการ ศึกษาสถาบันวิจัยเกษตรวิศวกรรม กรมวิชาการเกษตร

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ธรรมชาติในประเทศไทยมีระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ระบุไว้ใน

การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีควรจัดหรือส่งเสริมให้สังคมไทยอยู่บนพื้นฐานของหลักสำคัญอย่างน้อย 6 ประการ ดังนี้ (วิโรจน์ ก่อสกุล, 2555, หน้า 117-118)

1. หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่างๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม และสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของบุคคล

2. หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยบรรณรงค์ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่เป็นตัวอย่างแก่สังคม เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริ่งใจ ขยันอดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

3. หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์การทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย

4. หลักความมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม รับรู้ และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแจ้งความเห็นการ ได้สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ หรืออื่นๆ

5. หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

6. หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยบรรณรงค์ให้คนไทยมีความประหยัด ใช้อย่างคุ้มค่า และรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

จตุพร ผ่องสุข (2550) ศึกษาเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกสว่าง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาค้นคว้าปรากฏว่า ประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโคกสว่าง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลโคกสว่าง มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในระดับปานกลาง

ชญญา ลีศัตรุพาย (2552) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงานของเจ้าหน้าที่เทศกิจสังกัดกรุงเทพมหานคร ภายใต้ระบบการบริหารจัดการแนวใหม่ตามหลักธรรมาภิบาล ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการทำงานภายใต้ระบบการบริหารจัดการแนวใหม่ตามหลักธรรมาภิบาลได้รับอิทธิพลทางบวกโดยตรงจากเจตคติต่อพฤติกรรมการทำงานภายใต้ระบบการบริหารจัดการแนวใหม่ตามหลักธรรมาภิบาล การมีแบบอย่างในการทำงาน และความพึงพอใจในการทำงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยจะทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลต่างๆ โดยใช้วิธีดำเนินการศึกษาเป็น 2 วิธี คือ

1. การวิจัยจากเอกสาร เป็นการค้นคว้าเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปจากตำรา บทความทางวิชาการ วารสาร สิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์และสืบค้นข้อมูลจาก Internet เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. การวิจัยสนาม ด้วยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างหรือเป็นทางการ ซึ่งจะเป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างแน่นอน เป็นการสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์ที่ได้สร้างขึ้นไว้เรียบร้อยแล้ว

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร (Population) ได้แก่ ข้าราชการระดับผู้บริหารและข้าราชการระดับปฏิบัติการในสถาบันวิจัยเกษตรวิศวกรรม กรมวิชาการเกษตร จำนวน 56 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง (Sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยศึกษาจากข้าราชการจำนวน 6 คน ข้าราชการระดับผู้บริหาร จำนวน 4 คน ข้าราชการระดับปฏิบัติการจำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง หรือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ ลักษณะของการสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์ที่มีคำถามและข้อกำหนดแน่นอนตายตัว จะสัมภาษณ์ผู้ใดก็ใช้คำถามแบบเดียวกัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เก็บข้อมูล จากตำรา บทความทางวิชาการ วารสาร เอกสารทางวิชาการต่างๆ และสืบค้นข้อมูลจาก Internet ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการศึกษาข้อมูลที่มีการบันทึกไว้แล้วโดยผู้อื่น

การวิจัยภาคสนาม (Field Research) ด้วยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างหรือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ จากการแสดงความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งดำเนินการเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยเอง อันจะทำให้เกิดประโยชน์ในการสรุปผลการดำเนินการศึกษาวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษามุ่งเน้นที่การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการตอบ ประเด็นสัมภาษณ์ และข้อมูลจากเอกสารต่างๆ จะถูกนำวิเคราะห์และประมวลผลโดยเชื่อมโยง ความสัมพันธ์ในแง่ต่างๆ ตามข้อเท็จจริง ทั้งในเชิงเหตุและผลซึ่งการวิเคราะห์จะออกมาในรูป เชิงพรรณนา นำไปสู่คำตอบในการศึกษาและสรุป เพื่อชี้ให้เห็นถึงหลักธรรมาภิบาลในการ ประเมินผลการปฏิบัติราชการ ปัญหาและอุปสรรคที่พบ เพื่อนำข้อสรุปที่ได้ไปเป็นแนวทางใน การปรับปรุงและพัฒนาการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติราชการต่อไป

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่าข้าราชการทุกระดับทราบว่าการนำหลักธรรมาภิบาลแต่ละด้านมา ใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติราชการ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่ ก.พ. กำหนด โดย มีการประกาศใช้เป็นกฎ ข้อบังคับต่างๆ เพื่อให้ผู้ประเมินปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน ปัญหา และอุปสรรค คือ ผู้ปฏิบัติราชการทุกระดับไม่ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ขาดความซื่อสัตย์ ซื่อตรงในการปฏิบัติงาน จึงทำให้การปฏิบัติงานทุกด้านขาดประสิทธิภาพ เกิดปัญหาและ อุปสรรคในการปฏิบัติงานร่วมกัน การเปิดเผยข้อมูลบางส่วนไม่กล้าที่จะเปิดเผยความจริง ขาด ความรับผิดชอบร่วมกัน ไม่กล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตนเอง ไม่ให้ความสำคัญใน การประหยัดทรัพยากรของส่วนราชการ ข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารควรกำหนดกฎ ระเบียบและ วินัยการปฏิบัติงานให้มากขึ้น การบริหารงานควรสอดคล้องกับกฎระเบียบและเป็นธรรมกับ ทุกคน ผู้บริหารควรประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี และปลูกฝังให้บุคลากรทุกคนปฏิบัติหน้าที่ โดยคำนึงถึงการเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม มีความซื่อสัตย์ ตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบ ของตนเอง ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น รณรงค์บุคลากร ให้ใช้ทรัพยากรที่มีอย่างรู้คุณค่าและรู้จักประหยัดเพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ สูงสุด

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย พบว่าข้าราชการทุกระดับรับทราบว่าการนำหลักธรรมาภิบาลแต่ละด้าน มาใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติราชการ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่ ก.พ. กำหนด โดยมีการประกาศใช้เป็นกฎ ข้อบังคับต่างๆ เพื่อให้ผู้ประเมินดำเนินการปฏิบัติไปในทิศทาง เดียวกัน

ปัญหาและอุปสรรค คือ ผู้ปฏิบัติราชการทุกระดับไม่ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ขาดความซื่อสัตย์ ซื่อตรงในการปฏิบัติงาน จึงทำให้การปฏิบัติงานทุกด้านขาดประสิทธิภาพ เกิดปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานร่วมกัน ขาดความรับผิดชอบร่วมกัน ไม่กล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตนเอง ไม่ให้ความสำคัญในการประหยัดทรัพยากรของส่วนราชการ

ข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารควรกำหนดกฎ ระเบียบและวินัยการปฏิบัติงานให้มากขึ้น การบริหารงานควรสอดคล้องกับกฎระเบียบและเป็นธรรมกับทุกคน ผู้บริหารควรประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี และปลุกฝังให้บุคลากรทุกคนปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงการเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม มีความซื่อสัตย์ ตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น รณรงค์บุคลากรให้ใช้ทรัพยากรที่มีอย่างรู้คุณค่าและรู้จักประหยัด ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด

บรรณานุกรม

- จตุพร ฝ่องสุข. (2550). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล โคกสว่าง*. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชัญญา ลีศัตร์พ่าย. (2552). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงานของเจ้าหน้าที่เทศกิจ สังกัดกรุงเทพมหานครภายใต้ระบบการบริหารจัดการแนวใหม่ตามหลักธรรมาภิบาล*. ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิโรจน์ ก่อสกุล. (2555). *เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการและนวัตกรรมในองค์การ*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.